

A hun-magyar mondavilág ősi jelképe a kard. A hunok elődei, a szkíták (más néven szittyák) az ókorban az eurázsiai pusztákon kóborló lovas népek is nagy becsben tartották a kardot, és valószínűleg tőlük vehették át a hunok a fegyverhez kapcsolódó legendákat, szokásokat. Ekkor még nem alakítottak ki szent helyeket, csupán egy meztelen kardot szúrtak a földbe, amelyet isteni hatalommal ruháztak fel, annak hódoltak. A kard tehát nemcsak harci eszköz volt, hanem az isteni kegy jele.

A hunok az időszámítás utáni 5. században vándoroltak Európába. Birodalmuk központja a Kárpát-medencében a mai Magyarország területén, a Tiszántúl déli részén volt. Ruga hun vezér halála után, öccse, Bendegúz két fia, Buda és Attila került hatalomra.

A *Himnusz*ban Kölcsey így emlékezik meg a hun ősökről:
*„Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére”.*

A bűvös kard

Kezdetben az idősebb testvér, Buda uralkodott. Attila 12 éves korában cserefogolyként Honorius nyugat-római császár udvarába került, ahol a római hagyományoknak megfelelő nevelést kapott. Megismerte a rómaiak bel- és külpolitikáját, és ezeknek a tapasztalatoknak később uralkodóként nagy hasznát vette. Amikor visszatért hazájába, a hadak élére állt. Különleges harcmódoráról lett híres. A csata kezdetén a hunok nyílzáport zúdítottak az ellenségre, hogy felbomoljon a csatarend, a megzavarodott ellenséget aztán könnyebben győzték le.

Attila eredeti neve Etele, ami azt jelenti: 'ragyogó, fenséges'. Gyerekkorától nagy tettek végrehajtására nevelték. A legenda szerint a bűvös kardra egy pásztor bukkant. Észrevette ugyanis, hogy egyik üszőjének valami felsebezte a lábát. Követte a nyomokat, s látta, hogy egy kard hegye áll ki a földből. Mikor ki akarta rántani, láng csapott ki belőle, így a pásztor rögtön tudta, hogy nem közönséges kardot talált. Elvitte Attilához, aki előző éjszaka furcsa álmot látott: egy ősz öregember kardot ajándékozott neki. Amikor a pásztor átadta a különös fegyvert, Attila biztosra vette, hogy a hadisten kardját tartja kezében, amelynek segítségével az egész világ ura lehet. Arany János elbeszélő költeményében így kiált fel: „Csillag esik, föld reng: jött éve csudáknak! / Ihol én, ihol én, pőrölyje világnak! / Sarkam alá én a nemzeteket hajtom: / Nincs a kerek földnek ura, kívül rajtam!”

Ha nem is lett az egész világ fejedelme, Attila valóban kora egyik leghatalmasabb birodalmát

hozta létre. Váratlan halála után azonban a birodalom széthullott. A monda szerint a szent kard már nem segítette, mert korábban testvérét, Budát párbajban megölte.

A hun király alakja számos európai nemzet hagyományában megjelenik, de sokszor nem kedvező színben tűnik fel. A nyugati népek erőszakos, barbár hódítónak látták, a keresztény legendákban Isten ostorának is nevezték, és rettegték tőle. Egy bizánci történetíró azonban csodálattal írt alázatosságáról, egyszerűségéről, műveltségéről és bátorságáról. Több sztyeppe-i nép, így a magyar uralkodóház is Attilától vezette le családfáját. A 12-13. század fordulóján élt névtelen királyi jegyző, Anonymus szerint Attila késői ivadéka Álmos vezér, Árpád atyja. A törvényes öröklés bizonyítéka volt a kard, amelyet a hun király fegyverének tartottak, és a 11. századig a királyi kincstárban őriztek. Salamon király anyja Nordheimi Ottó bajor hercegnek ajándékozta, hogy a varázserejű fegyverrel visszaszerezze fiának a magyar trónt.

A legenda szerint a kard sok kézen megfordult, de minden tulajdonosát baj érte, ezért úgy vélték, Isten haragjának eszköze, amelyet egyenesen a nagy hun királynak küldött. Az a monda is elterjedt, hogy Attila fia, Csaba királyfi a puszták tengerének habjaiban tisztára moshatja a kardot, hogy visszaadja bűverejét, és majd visszatér vele népéhez.

PÁNTI IRÉN